

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

12. Iulianus sentit concupiscentiam esse naturaliter bonam, & à Deo
creante datam quo sensu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

pugnaret si nihil ex semetipso eidem repugnaret? Quæ omnia cum fateatur & ex professo doceat Iulianus, difficile est videre: quia in re sententia Iuliani à Peripateticorū Philosophia differat, imò verò cum ipse esset Simia Aristotelis, ut alibi demonstravimus, ad amissim tota ex

scriptis ejus videtur expressa. Quod non difficile videbit quisquis extremum caput primi & septimum Ethicorum, aliaque Aristotelis scripta legerit, in quibus de natura motuum interiorum sensuum differit. Cujus sententiam Scholastici magno consensu amplexi videntur.

CAPVT XII.

Iulianus sentit concupiscentiam esse naturaliter bonam & à Deo creante datam: quo sensu.

AM igitur attentè considerandum est in quo tandem Iulianus & Augustinus, quantum ad istos appetitus sensitivi motus, discrepent, quibusque nitantur fundamentis, ut sciamus utrum homo cum illis motibus in pura natura condi possit.

In duobus igitur invenio duos istos Pales- stras dissentire. Primum spectat qualitatem concupiscentiæ & istorum ejus motuum, utrū boni an mali sint; alterum autorem eorum utrum Deus sit an diabolus. Quantum ad primum Iulianus assererat motus istos appetitus sensitivi esse innocentes & bonos, tanquam videlicet qui naturaliter ex humana natura fluant, hoc ipso quod ex anima & corpore ceteris animalibus similia, hoc est, ut ipse supra loquebatur, ex imparibus bonis compositus est. Audi Iulianum: Non potuit hæc concupiscentia qua cum modum non tenet peccare, cum per se intra limites concessorum tenetur affectio naturalis & innocens est, non inquam potius fructus esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio sed voluntatis occa- sione fuisse peccati. Et in primo conflictu cum Augustino. Concupiscentia naturalis qui modum tenet, bono bene utitur, qui modum non tenet, bono male utitur, qui autem etiam ipsam modum sævitæ virginatæ avertit contempserit, bono neque non utitur. Quæ sententia ejus etiam in libro secundo ad Valerium ab Augustino refertur, & in libris sex prioribus adversus eum scriptis sæpè refertur.

Porro non sentiebat Iulianus concupiscentiam esse moraliter bonam, sicut actus etiam externos virtutum esse bonos, quasi ex recta ratione prohiberentur; sed eo modo quo dicimus actus ceteros facultatum naturalium, videlicet, audire, crescere, concumbere, comedere, conquire, egere, & hujusmodi esse bonos, quia ex facultatibus cum quibus naturaliter humana natura instituta est, connaturaliter juxta institutionem creature rationalis sunt, qui sensus Iuliani ex multis indicijis perspicue patet. Nam ut istorum motuum probet bonitatem,

Primo eam ex causa efficiente asserit, quæ nihil est aliud, quam calor genitalis, quo collecto in vivente & sentiente natura, surgit libidinis motus. Itemque ex specie ipsius, quam esse docet in motu videlicet naturali genitalium, in quibus nihil mali est, quia utrumque à Deo institutum est. Hanc ipsius philosophiam supra verbis ejus adduximus. Ex quo

ita colligit: Huius itaque appetitus non in genere suo, id est origine & causa, non in specie, non in modo culpa est, sed in excessu: quia genus eius & species ad conditoris operam pertinent, modus eius ad arbitrium honestatis excessus, ad vitium voluntatis. Vbi apertissimum est, non aliam austru concupiscentiæ appetitui bonitatem, quam illam naturalem quæ ceteris à Deo institutis competit. Nam ideo distinguit in illo appetitu quod ex voluntatis arbitrio, ei sive honestatis sive inhonestatis accedat. Nempe modus, videlicet exerceri in conjugio laus est bonæ sive honestæ voluntatis, excelsus in meretricie, vituperium inhonestæ, ad quorum utrumque naturalis illæ concupiscentiæ motus ex accedenti voluntatis arbitrio flexi potest. Certum est igitur Iulianum accuratè bonitatem naturalem istorum motuum à morali, quæ ex voluntatis imperio eis inditur distinguisse. Quod clarissimè sequentibus ejus verbis patet, cum enim modum istorum motuum honestum explicasset, quod in conjugibus cum honestate exercetur ille motus, de excessu per quem voluntas motu naturali abutitur, ita subiicit: Quantum à lascivientibus perpetratur, id est illius voluptatis seu libidinis excessus, & quia de insolentia non de natura contingit, iure damnatur. Ecce id quod à natura contingit, videlicet motus ille concupiscentiæ naturalis, accuratè separatim ab eo quod ab insolentia voluntatis proficiscitur: quorum illud naturale bonum laudari cupit, hoc velut voluntatis flagitium iure damnari. Quamobrem ut explicet clarior quæ specie bonitatis concupiscentiam bonam esse censeret expressè dixit superius esse affectionem naturalem & innocentem, cum intra limites honestatis voluntate retinetur. Et alibi, esse probabilem in genere suo & modo suo, & in solis excessibus accusari: nempe quia ex genere suo est motus naturaliter ex causa naturali calore scilicet à Deo instituto pullulans. Quæ consideratione cum stomacho, imponit aliquoties Augustino quod eam malam non moraliter sed naturaliter esse definiret. Si posset, inquit, calor genitalis malum esse naturaliter, extirpandus erat. Vbi nomine calor genitalis concupiscentiam, sicut & alijs locis insinuatum cupit. Vnde rursus alibi: Certe concupiscentiam malam naturaliter de- finisti. Et rursus: Vide nunc utrum malum naturaliter dici debeat &c. Et è contrario eum Augustinus ridendo, vocabat concupiscentiam hoc suum bonum, itemque hoc naturale tuum bonum.

M M 4

Quibus

Lib. 3. cont. 101. c. 13.

lib. 6. 14.

Lib. 1. oper. imp. f. 101. Lib. 4. cont. 101. c. 2.

Lib. 2. de finis. imp. c. 9. lib. 6. c. 13.

lib. 3. cont. 101. c. 14.

INW
MI

Quibus profecto non posset apertius ostendi sensus Iuliani, quo concupiscentiam bonam esse sentiebat.

Secundò idem non minus perspicuè liquet ex eo quod bonitatem ejus tanquam certissimam inde probabat quod motus ille in pecoribus nemine Christiano dubitante bonus sit.

Lih. 2. oper. p. f. 329.

Quo enim, inquit Iulianus Augustino, es desuper intutu, ut commixtionem corporum que Deus instituit, & commixtionem conmixtionis voluptatem sexuumque, que tam in hominibus quam pecoribus vigent, diaboli opus & feviticem vocares? Nam voluptatem phrasi Platonice aliisque litteratis usitata, concupiscentiam seu libidinem passim appellare solet. Hoc ergò argumentum ex pecoribus petitur in quibus boni sunt motus illi, sæpè propter importunam fiduciam quam in eo Iulianus collocabat, tractat Augustinus; & ex eo evidenter constat non aliter eos naturaliter bonos appellasse Pelagianos quam quod sicuti in pecoribus motus illi ex natura institutione prosuunt.

L. 2. de nuptiis

Tertio sæpissimè vocat concupiscentiam naturalem, sicut jam aliquoties audivimus, per hoc enim significare voluit eam esse bonam, sicut naturas vel facultates vel motus ceteros cum quibus à Deo conditi sumus, ut sicut filios ex parentibus natos Philosophi & Pelagiani bonos nasci statuebant, & bonos tantum naturaliter fore Scholastici statuunt, si in pura natura nascerentur, nam inde est quod quodam loco concupiscentiam & filios simili modo naturaliter bonos nuncupat, & unius bonitatem ex alterius bonitate probat. Quod autem, inquit, filij ex concubitu suscipi naturaliter boni sunt, Apostolo dicente discimus qui ait de improbis, Relictio naturæ de usu famine. Vbi sub naturali usu famine motus concupiscentiæ de quibus maxime fatagit, complectitur. Nam idè statim inferendo concludit, Merito vitæque & in bene viventibus genus concupiscentiæ modusque laudatur. Et mox dicit, non esse accusandum membrorum vigorem, id est, imperum quo in concubitu surgunt. Et paulò post adjicit illud celebre pronuntiatum ejus; Concupiscentia naturalis qui modum tenet bono bene utitur &c. Inde quoque est quod Augustinus absurditatem aliquam inferendo ridens dicat Iuliano, in concupiscentia juxta sententiam ejus, bonitatem naturalem posse à sanctificationis bonitate distingui: Hoc tibi potius, inquit, qui eam bonam prædicas, convenit dicere ut bono eius naturali sicut de insatiabilibus dicitur, bonum sanctificationis accedat. Inde est etiam quod comparat Iulianus concupiscentiam panis & vini, utpote quæ simili naturali bonitate bona sunt, nec delinunt esse bona, etiam tum cum eis homines luxuriando abutuntur. Nec vinum, inquit, ebrietatis, nec cibum condemnet crapula, nec concupiscentiam infamem obsecutur, hoc est excessus obsecutur, qui propter concupiscentiam luxuriando comeditur. Et in libro secundo de nuptiis: Si igitur putas accusandum membrorum vigorem, id est libidinem, quoniam per ipsum Sodomitæ flagitij oblitus sunt, accusabis etiam creaturam panis & vini,

Lih. 2. de nupt. c. 19.

Lih. 6. cont. l. 17.

Lih. 4. cont. l. 14.

Lih. 2. de nupt. c. 19.

quoniam hinc quoque eos peccasse per puram divinam significavit. Quod etiam libro tertio contra Iulianum ab Augustino reficitur, & sensus illius argumentationis exponitur: Dicit etiam, inquit Augustinus, Sodomitas & in panis ac vini peccasse natura, atque ita vult intelligamus libidinem bonam, sed homines qui ea male utuntur esse culpabiles, sicut bona est natura panis & vini, quamvis ea male utendo peccetur. Itaque Iulianus concupiscentiam non solum homini naturalem & naturaliter bonam, idem idem, sed etiam naturam hominis dicebat esse: videlicet eo sensu quo nos naturales proprietates rei, naturam rei vocamus, ut cum dicimus naturam canis posse latrare, naturam hominis risibilem esse, quia ex naturis eorum velut proprietates naturales ex conditoris institutione fiunt, & si non fluere, naturas eorum à naturalibus suis proprietatibus repressas esse dicemus. Hoc autem principijs Pelagianis congruentissimè tradebat Iulianus, ut qui & primum hominem & posteros ejus, hoc est, totam naturam humanam, in puris naturalibus condidi, ut in eo dicitur si mus, cum concupiscentiæ & mortalitate sentiebat. Patent hæc omnia ex ejus cum Augustino consensione: Quod autem mihi ne agitur, naturalis esse libidinem, & ego dico, quia cum illa nascitur omnis homo, scilicet peccatum peccato vitiatum est; & tu multo an plus qui dicit, quod cum illa sit conditus primus homo. Neque sic naturalem esse sentiebat, quia esset naturalis humanæ naturæ conditio, ex corporea & animali hominis natura fluens, & ita natura ejus. Sic enim adjungit adversus illam Iuliani profellionem: Adhuc non evigilas, ut intelligas naturam naturam non esse, quam videlicet ita Deus instituerit, sed vitium contra quod virtute pugnamus? Vitium intelligit quo natura aliter instituta, per nos ipsos à naturali suo statu detorta atque vitata est, sicut ibidem statim explicat.

Lih. 3. cont. l. 10.

Lih. 2. cont. l. 17.

Lih. 2. de nupt. c. 19.

Hæc igitur clarè quantum mihi videtur probant, non aliud sensitse hæc de re Iulianum, quam quod omnes Philosophi & Scholastici docent motus concupiscentiarum esse affectiones seu passiones appetitus sensitivi naturales, hoc est ut Iulianus loquebatur, vitæque sententiæque natura naturali bonitate bonos innocentes & innocios; qui quamvis rationem prævenirent eique resisterent, pugnano tamen compelli possent, ac deberent, & in rationis gyrum redigi eo quod non usquequaque ei rebelles essent; quod si heret, voluntatem de honestate actus boni esse laudandam, si non fieret, de inhonestate actus mali, si ve peccati culpandam, cum passio concupiscentiæ in se non mala, nec nisi occasio ejus fuerit. Quæ sententia Philosophorum hætenus à Scholasticis recepta fuit, quod Philosophi & ex eis Iulianus sentiunt, cum ista concupiscentia hominem reipia conditum esse naturaliter, utpote qui nihil nisi puram naturam esse in homine sine gratia elevante, sine culpa deprimente fateantur; Scholastici verò ita condi posse statuunt, dum statum puræ naturæ possibilem esse docent. Vnde utrique consequenter sentiunt, & sentire coguntur

L. 2. de nupt. c. 19.

L. 2. de nupt. c. 19.

guntur in illa status illius hypothesi, affectio-
nes illi appetitus sensitivi seu illos appetitus
concupiscentis aut fugientis motus esse homi-
ni connaturalis, quia naturaliter ex appetitu
connaturali fluit, esse consequenter in seipsis
bonos naturaliter; esse capaces sicut externas
etiam actiones morales bonitatis ac malitiae
per voluntatis accessum, quae illis formam vi-
ti aut virtutis imprimat, dum eos laxando
aut comprimendo aut recta ratione moderan-
do, aut extra limites ejus effundit sinit. Hoc est
enim id ipsum quod non modo Iulianus,
sed Aristoteles ipse in libris Ethicorum ex
professo & ex eo Scholastici tradunt.

Nam quod pugnam illam quae oritur ex du-
plicis naturae inferioris & superioris copula-
tione, velut imperfectionem quandam natu-
ralem improbant, quae instar rubiginis in
ferro ex materiae conditione connaturaliter
nascitur, nec in eo adversarios habent Philo-
sopho, aut Iulianum. Nam hoc ipso quo mo-
tus istos ante rationem ex natura sensitivi ap-
petitus proflire & tamen ratione compescen-
dos esse & compesci posse statuebat, ne limites
honestatis excederent, satis aperte naturalem
illam humanam naturam facilitatem esse sa-
tebatur. Vnde Augustinus Iuliano: *Quantum*
attinet ad pudicitiam, quod eius libidinis expu-
gnatione, opprobrio, fronatione, & ad nihil illicitum
permissum servetur, hoc dico ipse ego. Quam
concupiscentiae rebellionem supra latius ex ipso
audivimus. Et hoc primum est, quod de concu-
piscentia & motibus ejus docuit.

Alium quod Iulianus de iisdem tradidit,
spectat causam eorum: ex quo magis etiam
elucet, quae ratione ipsam & motus ejus ho-
nos esse sentiret. Volebat enim concupiscentiam
eo sensu bonam esse, ut Deus non solum
creaturae rationali, citra peccatum conferre
posset, sed etiam re ipsa in prima humanas
naturae institutione contulisset, sicut jam supra
supponere diximus. Sic enim primum homi-
ni institutum esse censetur, quemadmodum
nunc posteritas jus nascitur, cum eadem vi-
delicet concupiscentiae & ignorantiae & mor-
talitatis infirmitate qua nunc genus huma-
num premittitur. Itaque ex isto in primis capite
probatur concupiscentiam & motus ejus esse
naturaliter bonos, quia Deus eam creaturae
suae condendo indidisset, hoc ipso scilicet
eiusdem, ut supra dixit, ex imparibus illis bo-
nis, natura rationali & brutali, animo & cor-
pore composuisset, quorum utrumque suos pe-
cculatus haberet appetitus ac motus. Non po-
tuit autem Deus quicquam conferre suae crea-
turae quod non sit bonum. Sic enim arguit ad-
versarium suum Iulianus in libro 4. quem
advocatus eum scripsit Augustinus: *Sicut fructus*
ignivilius, ex quo primi parentes comederunt,
has sunt libido, a Deo facta esse monstratur, & per
hoc bona quoque ipsa descendunt. Augustinus enim
concupiscentias omnes in humana natura post-
ulum de ligno verito surrexisse dixerat. Hinc
alibi Iulianus: Voluptas ergo ista quam tu diabo-
licam videri, iam in supra dictis conjugibus habo-

A batur, quae ut institutione bona ita etiam benedictione
permanet. Et paulo post: *Astriae iam hoc si videri*
ad opus diaboli pertinere, quod Deum vides confite
pro munere. Et iterum ibidem: Ista corporum
commixtio cum calore cum voluptate, hoc est libi-
dine, cum semine a Deo facta, & pro suo modo lau-
dabilis approbatur, quae aliquando amplum efficitur
munus piorum. Et accuratius alio in loco: Huius
itaque appetitus non in genere suo, non in specie,
non in modo culpa est, sed in excessu: quia genus eius
& species ad conditoris operam pertinent. Et in li-
bris ad Bonificium inducitur Iulianus asserens:

Motum genitalium, id est ipsam virilitatem sine qua
non potest esse commixtio, a Deo dicitur institutum.
Itaque tanquam gravissimi erroris, reum per-
stringebat Augustinum, ut qui in primum ti-
dei articulum impingeret, Deum omnium re-
rum conditorem negans, hoc ipso quo negari
videbatur, a Deo id institutum esse, quo pa-
rentes in concubendo commoventur, hoc
est, concupiscentiam qua situant membra
in concubum concitantur: *Ampero, inquit,*
hunc sensum precor de Ecclesiis medio, & vere
credo, quia per IESUM Christum facta sunt
omnia & sine ipso factum est nihil.

Hae sane non minus evidenter quam ante
dicta, declarant idem omnino sensu Iulia-
num de concupiscentia, quod praepitores eius
gentiles teneat: Nimirum eam esse huius-
modi naturae bonam, & in suo genere laudabile, ut
illud Deus homini in prima sua conditione
contulerit, quo velut naturali stimulo volu-
ptatis incitaretur ad concubum, eoque ra-
tio posset uti vel non uti, prout virtutis pra-
scriptum posceret. Si quis enim concupiscentiae
naturalis motibus secus uteretur quam
circumstantiae virtutis postularent, excessum
esse culpabilem, eumque non concupiscentiae
vel Deo eam visceribus hominis inferenti, sed
C ipsi homini ascribendum esse, qui eam velut
ferocientem equum non ex recte rationis nor-
ma moderatur. Ideo enim toties repetit ex-
cessum eius in culpa esse, excessum ad vitium voluntatis
pertinere; excessum iure damnari, quia de involentia
non de natura contingit. Quam esse Gentilium
quoque Philosophorum sententiam non est
dubium, ut qui non aliam hominis primi in-
stitutionem agnoscerent quam eam quae nunc
omnium conspectui patet. Vnde istud mana-
verat Pelagianorum dogma capitale: *Infantes*
qui nascuntur in illo statu sunt in quo fuit Adam ante
transgressionem, hoc est, sine vitio, sine vicio;
quia ante actionem propriae voluntatis id solum in ho-
mine est quod Deus condidit. Quibus verbis Pe-
lagius in ultimo suo opere quod de libero ar-
bitrio scripsit, hominem non minus primum
quam posteros ejus in pura natura juxta Phi-
losophorum Gentilium sensum institutum esse
praedicabat.

Hae eo prolixius etiam cum tadio forsan
lectorum ex ipsis Pelagianorum verbis & sen-
tentijs undique accessit proponenda esse
ceptui ut Augustini & Ecclesiae Catholicae
sensus accuratius percipiatur, nec aliud quic-
quam ab illis asseri quam totus causa status
clama

lib. 4. mo.

lib. 4. 7.

lib. 4. 13.

lib. 4. 13.

lib. 4. 13.

lib. 4. 13.

lib. 4. 13.

lib. 4. 13.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 2. 1.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

lib. 4. 1001.

clarabit, vel ab his refelli suspicetur. Itaque nunc videndum quæ Augustinus & Ecclesia de utroque illo Iuliano pronunciaro, hoc est, de naturali illa concupiscentiæ bonitate & de

A autore ejus Deo sentiat, ut liquidius, quod ex utroque illo capite de puræ naturæ possibilitate statui debeat, possit intelligi.

CAPVT XIII.

Iuliani sententia utrimque falsa. Hinc primum argumentum contra statum puræ naturæ textitur ex parte concupiscentiæ quæ nec bona est, nec à Deo inseri potest.

Hinc primum argumentum contra statum puræ naturæ textitur ex parte concupiscentiæ quæ nec bona est, nec à Deo inseri potest.

Argumentum 7. dicit statum puræ naturæ.

ITAQVE ne multis viarum ambagibus veritatis a vidum lectorem circumducam. S. Augustini doctrina circa dubitationem hæc est, Iuliani sententiam utrimque falsam esse & impossibilem, hoc est, falsum esse quod concupiscentiæ vel motus ejus boni sint, & quod falsum quod sint à Deo instituite creaturam rationalem: atque ita hoc falsum esse, ut à Deo instituite creaturam in tali statu quem Iulianus tanquam puræ naturæ aserebat, nullo modo esse possit. Quæ doctrina tam est in Augustini scriptis explorata, ut qui ea vel à limine salutarit facile videat atque veros ejus libros adversus Iulianum scriptos totamque doctrinam quam tanto molimine per tot annorum lucubrationes asseruit, funditus corruiere, si concupiscentiæ & motus ejus naturaliter juxta Iulianum boni sint vel à Deo ita naturam primitus instituite esse possint. Cujus rei demonstrationem ab eo argumento auspiciabimur, quod ipsi præ ceteris omnibus familiarissimè, fortissimè, nullisque machinis expugnabile visum fuit. Est autem hujusmodi: Impossibile est, ut hoc sit naturaliter bonum & consequenter à Deo profectum, quod pugnat contra spiritum, sive contra rectam rationem; Concupiscentiæ autem & motus ejus sive in hoc statu qui natura lapsa est, sive in statu puræ naturæ, quem Iulianus istum præsentem statum esse judicabat, gravissimè pugnat contra spiritum & rationem: ergo impossibile est ipsam vel motus ejus esse naturaliter bonos, vel à creatore proficisci, & consequenter status puræ naturæ impossibilis est. Tota vis argumenti in primæ propositionis probatione sita est; nam de secundæ veritate, nemo vir bonus aut Christianus dubitat qui audiat illas Apostoli docentis voces: Caro concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem: vel illas gemebundi querimonias: Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius! vel qui attendat experientiam propriam, qua sentit cum exercitu quodam carnalium desideriorum, variarumque cupiditatum in se metipso tumultuantium, perpetuo sibi esse lutandum. Quamobrem Cyprianus sancto Augustino magnopere laudatus dixit: Cum avaritia nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congressio est, cum carnalibus vitis, cum illecebris secularibus assidua & molesta luctatio. Obsessa mens hominis, & undique diaboli infestatione vallata, vix occidit singulis, vix resistit. Tot per-

rationes animus quotidie patitur, tot periculis potitur, urgetur &c. Cujusmodi lamentationibus libri Sanctorum & præcipue sancti Augustini pleni sunt. Hoc verò quod tot suscitatur bella contra spiritum, rectamque rationem, luto scis hujus cui inhæsimus, cœni sui fetorem venis capaciortibus exhalante non posse esse bonum, sed potius esse verissimum gravissimumque malum omni odio detestandum, detestandum, extirpandum, sexcentis locis Augustinus palam docet. Nam libro quarto contra Iulianum: Quid est quod triumphas tanquam de hoste victo? Internum potius vincis quem laudat, dicendo esse bonum naturale à Deo datum. Nam victoria de te nec, illo malo tecum pugnante factura est. Neque enim dicere audebis cum vincti, quæ verum dicit, ab eo qui falsum dicit. Ego autem concupiscentiam contra quam pugnas malum dico, tu bonum. Sed pugna tua malum faceret quod bonum luxuria mentitur, augens mendaciam alio mendacio quod affirmas & à me istam dicam bonam. Et multis interpositis in eodem capite: Quod repugnat voluntati bonæ non est bonum, imò malum esse qui negat, nisi qui non habet voluntatis bonum, cui quod repugnat, fateatur malum? Et in eodem libro inferius: Quam nemo potest bonam dicere, nisi cuius adversus eam non avarit concupiscere spiritus. Et iterum: Absit ut quilibet homo Dei sic se audiat vituperatorem luxuria, & approbet concupiscentiam hereticorum, ut ex tuo sermone arbitretur bonum quod in se exprimitur malum. Et libro quinto: Libido contra bonum spiritum concupiscit: atque idem & qui hoc esse malum negat, peccat, & qui hoc malo bene utitur, non peccat, Et alibi adversarium suum fidentissimè provocans ad dissolvendas istius argumenti vires: Proinde tota controversia non remansit (si tamen remansit aliqua) nisi utrum in eis qui continentiam Deo voverunt, bonum sit ista de qua disputamus, concupiscentia carnis, an malum. Collige itaque totas vires acuti tui cordis, ac libera frontis, & aude respondere si potes, hoc bonum esse cui, sicut libro superiore confessus es, Apostolorum legio repugnabit. Et uberius in illo libro superiore telum istud in vulnere sui adversarii versans quia dixerat, Concupiscentiæ naturalis quimodum tenet bono bene utitur, per totum caput vigesimum primum concupiscentiæ malitiam ex ejus pugna cum spiritu prebat: In hac controversia de bene utendo isto utrum bono an malo, tota inter nos causa versatur. Et offendens eam ex unanimi antiquorum Patrum sententia esse malum. In qua vellem quidem, inquit, egregios adducere

Handwritten note in the left margin.

Galat. 5.

Rom. 7.

Cyprian. lib. de mortal. & apud Aug. 2. civ. l. 1. c. 8.

Vertical marginal notes on the right edge of the page.